

ÇOK BOYUTLU ALGILANAN SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ'NİN FAKTÖR YAPISI, GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİ

Doğan EKER
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Haluk ARKAR*
Dokuz Eylül Üniversitesi

ÖZET

Çokboyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin (MSPSS) güvenirlik, yapı geçerliği ve faktör yapısı araştırıldı. Normaller ve medikal ve psikiyatrik/psikolojik problemleri olan kişilerin oluşturduğu örneklemeler kullanılarak üç faktör (altölçek) elde edildi. MSPSS ve altölçeklerinin iç tutarlılığı oldukça yüksek bulundu. Ölçekler, genel olarak beklendiği yönde depresyon ve anksiyete ölçekleriyle anlamlı korelasyon gösterdiler. Bu sonuç MSPSS'in yapı geçerliliğini desteklemektedir. Ek olarak, cinsiyet, medeni durum ve sağlık durumlarına göre oluşturulan gruplar arası karşılaştırmalar da bildirildi.

Anahtar Sözcükler: Algılanan sosyal destek, ölçüm, psikometrik özellikler

ABSTRACT

Factorial Structure, validity, and reliability of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support (MSPSS) were investigated. Using samples consisting of normals and subjects with medical or psychiatric/psychological problems, the three factors (subscales) were obtained. The internal consistency of the MSPSS and its subscales were high. The scales correlated significantly, in general, in the expected direction with measures of depression and anxiety, thus supporting its construct validity. Group comparisons in terms of sex, marital status, and health status were also reported.

Key Words: Perceived social support, assesment, psychometric properties

GİRİŞ

1970'lerin ortalarından itibaren, bir başatme kaynağı olarak sosyal desteğin rolü büyük ilgi uyandırmıştır. Sosyal desteğin insanları stresin zararlı etkilerine karşı koruduğu öne sürülmüş ve stres verici yaşam olayları, sosyal destek ve sağlık arasındaki ilişkiyi inceleyen çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların büyük bir bölümünde amaç, sosyal desteğin psikolojik ve fiziksel

semptomlara karşı kişiyi koruduğunu göstermeye çalışmak olmuştur (Cohen ve Wills, 1985). Konunun literatürü, sosyal desteğin tam olarak tanımlanamaması ve işleyiş mekanizmalarının henüz çok iyi anlaşılmasına rağmen, sosyal desteğin sağlık üzerine önemli etkisi olduğunu göstermiştir (Heller, 1990; Kessler ve ark., 1985; Taylor, 1990). Coyne ve Downey (1991) son yıllarda yapılan sosyal destek araştırmalarında ağrılığın sosyal ilişkilerin yeterince destekleyici olup

* Yazışma Adresi: Uzm.Psk. Haluk Arkar, Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Inciraltı, İzmir

olmadığı konusunda kişinin genel izlenimlerine, yani algılanan desteğe, kaydığını belirtmişlerdir.

Bu makalede, Zimet ve ark. (1988) tarafından geliştirilmiş olan bir algılanan sosyal destek ölçeğinin psikometrik özellikleri sınandı ve ölçeğin ülkemizde kullanılabilirliğini göstermek için yapılan gruplar arası karşılaştırmaların bulguları ve bazı bulguların kültürlerarası genellenebilirliği bildirildi.

Çokboyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Multidimensional Scale of Perceived Social Support (MSPSS)) üç farklı kaynaktan alınan sosyal desteğin yeterliliğinin öznel değerlendirilmesi amacıyla kullanımı kolay, kısa bir ölçek olarak geliştirilmiştir ((Zimet ve ark., 1988). Cevaplanması kolay ve kısa oluşundan dolayı bu çalışmayı yürütenler tarafından özellikle psikiyatri hastaları ve test doldurmaya pek alışkın olmayan normaller için uygun bulundu.

Önerilen altölçek yapısı; aile, arkadaşlar ve özel bir insandan alınan algılanan desteği içermektedir. Faktör analizi bu önerilen yapıyı çeşitli örneklerde desteklemiştir (Kazarian ve McCabe, 1991; Zimet ve ark., 1988; 1990). Ölçeğin ve altölçeklerin iç tutarlılığı (Kazarian ve McCabe, 1991; Zimet ve ark., 1988; 1990) ve test-tekrartest korelasyonları (Zimet ve ark., 1988) yeterlidir. Geçerlik açısından, MSPSS başka bir sosyal destek ölçeği ve bir benlik kavramı ölçeği ile olumlu yönde (Kazarian ve McCabe, 1991) ve depresyon (Kazarian ve McCabe, 1991; Zimet ve ark., 1988) ve anksiyete (Zimet ve ark., 1988) ölçekleriyle olumsuz yönde korelasyon göstermiştir. Zimet ve ark. (1990) evliler ile bekarlar arasında yapılan karşılaştırmalarda beklentiler yönünde bulgular elde edildiğini ve ayrıca anneyle paylaşım ile MSPSS arasında bir ilişki olduğunu bildirmişlerdir.

Bu çalışma MSPSS'in Türkiye'de kullanımını sınamak amacıyla yürütülmüştür. Psikometrik özellikler (iç tutarlılık, geçerlik ve faktör yapısı)

bir üniversite örnekleminde ve ayrıca hastaneye gelen ziyaretçiler, psikiyatri ve böbrek hastaları ve üniversite sağlık merkezine başvuran öğrencilerin yer aldığı dört grubun oluşturduğu bir hastane örnekleminde araştırıldı. Ölçeğin ülkemizde kullanılabilirliğini göstermek için gruplar arası karşılaştırmalar da yapıldı.

YÖNTEM

Denekler

Çalışmanın birinci aşamasında 146 üniversite öğrencisi ile MSPSS'in Türkçe çevirisinin psikometrik özellikleri sınandı. Elde edilen bulguların tatmin edici olması üzerine çalışmanın ikinci aşamasında dört gruptan oluşan hastane örnekleminde ek veriler toplandı. Bu dört grup şunlar idi; psikiyatrik/ psikolojik problemlerinden ötürü üniversite sağlık merkezine başvuran üniversite öğrencileri, psikiyatri bölümü hastaları (yarısı yatan, yarısı ayaktan), Litotripsi işlemi yapılan böbrek hastaları ve rastgele seçilmiş hasta ziyaretçileri (normaller). Bu dört grubun herbiri 50'şer denekten oluştu. Bazı istatistiksel analizlerde bu dört grup birleştirilerek tek bir örneklem oluşturuldu ve bu örnekleme hastane örnekleme adı verildi. Diğer analizlerde ve tablolarda grupların kendi isimleri kullanıldı.

Örneklemlerin demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir. Gruplarda her iki cinsiyet yeterli sayılarda temsil edilmişlerdir ve deneklerin çoğunluğu kent kökenlidirler. Üniversite öğrencilerinin oluşturduğu iki grupta her sınıftan öğrenci bulunmakla birlikte üniversite sağlık merkezine başvuran öğrenciler çoğunlukla 2. ve 4. sınıftadırlar. Bekleneceği gibi, bu iki öğrenci grubu diğer üç gruba oranla daha genç ve hemen hemen tamamı bekar olan kişilerdir. Üniversite öğrencileri dışındaki üç grup (özellikle böbrek hastaları grubu) daha yüksek yaş ortalamalarına sahiptirler ve hem bekar hem de evli kişilerden oluşmuşlardır. Yine bu üç grupta her eğitim seviyesinden denek bulunmaktadır.

Tablo 1. Örneklemelerin Demografik Özellikleri

Değişkenler	Üniversite (n=146)	Örneklemeler			
		Sağlık m. (n=50)	Böbrek (n=50)	Normal (n=50)	Psikiyatri (n=50)
	<u>Ortalamalar (SD)</u>				
Yaş	20.34 (1.55)	20.78 (2.17)	37.18 (12.86)	30.70 (8.14)	31.96 (11.23)
	<u>Frekanslar</u>				
Cinsiyet					
Kadın/Kız	70	25	17	29	25
Erkek	76	25	33	21	25
Üniversite					
1. Sınıf	39	7			
2. Sınıf	40	21			
3. Sınıf	40	6			
4. Sınıf	27	11			
Lisans Üstü	0	3			
Yerleşim Yeri					
Köy	4	1	7	6	1
Kasaba	5	11	6	5	6
Kent	54	19	20	15	18
Büyük Kent	83	19	17	24	25
Medeni Durum					
Bekar	146	48	10	20	24
Boşanmış	0	1	0	1	1
Dul	0	0	1	0	3
Ayrı	0	0	1	0	0
Evli	0	1	38	29	22
Eğitim Durumu					
Okur Yazar			0	0	2
İlkokul			10	5	12
Ortaokul			9	2	2
Lise			20	15	21
Üniversite			11	27	13

Kullanılan Ölçme Araçları

Çokboyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (MSPSS) MSPSS 12 maddeden oluşan bir ölçektir. Her biri 4 maddeden oluşan desteğin kaynağına ilişkin 3 grubu içerir. Bunlar; aile (3., 4., 8. ve 11. maddeler), arkadaşlar (6., 7., 9 ve 12. maddeler) ve özel bir insandır (1., 2., 5. ve 10. ve maddeler). Ölçeğin bir örneği ek'te verilmiştir. Her madde 7-aralıklı bir ölçek kullanılarak derecelendirilmiştir. Ölçek, birinci yazar tarafından Türkçe'ye çevrilmiş ve çeviri ikinci yazar ile gözden geçirildikten sonra son halini almıştır. Bu çalışmada, her altölçekteki dört maddenin puanlarının toplanması ile altölçek puanı elde edilmiş ve bütün altölçek puanlarının toplanması ile de ölçeğin toplam puanı elde edilmiştir. Elde edilen

puanın yüksek olması algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu ifade etmektedir.

Depresyon ve anksiyete ölçekleri Depresyon ve anksiyeteyi ölçmek için Beck Depresyon Envanteri (BDI) ve Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI) kullanılmıştır. STAI'nin hem durumluk hem de sürekli kaygı ölçümleri kullanılmıştır. BDI'nin güvenilirliği Tegin (1987) ve geçerliği Aydın ve Demir (1989) ve Hisli (1988) tarafından ülkemizde çalışılacaktır. STAI'ye ilişkin güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları Öner ve Lecompte (1983) tarafından bildirilmiştir. Araştırma sonuçları her iki ölçeğin de yeterli güvenilirlik ve geçerliğe sahip olduklarını göstermiştir.

İşlem

Gruplara, yukarıda anılan ölçüm araçları ve demografik özelliklere ilişkin soruları içeren bir anket uygulandı. Ölçeklerin verilmiş sıraları rastgele değiştirilerek her ölçekte gerekli yönergeler verildi. Üniversite örnekleminde STAI uygulanmadı. Dört hastane grubuna ise ölçeklerin tamamı verildi.

Üniversite örnekleminde, uygulama Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde, ders saatlerinde, toplu olarak yapıldı. Mümkün olduğunca heterojen bir örneklem elde edebilmek için değişik sınıflardan öğrenciler alındı. Diğer dört grup Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Sağlık Merkezi'nden seçildi. Hastane örneklemlerinde anketler tek tek uygulandı ve gereksinim hisseden deneklere yardım edildi. Katılım gönüllülük temeline dayanıyordu ve anketi doldurması istenilenlerin hemen hemen tamamı katılmayı kabul etti.

BULGULAR

Güvenirlilik: Güvenirliliği ölçmek için Cronbach's alpha yöntemi kullanıldı. Sonuçlar, her çalışma grubu için ayrı ayrı olmak üzere, Tablo 2'de verilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi ölçek ve altölçekler oldukça yüksek iç tutarlılık gösterdiler. (Bkz. Tablo 2)

Faktör Yapısı

Daha öncede belirttiğimiz gibi, MSPSS'in psikometrik özellikleri ilk olarak üniversite örnekleminde sınıandı. Elde edilen bulguların tatmin edici olması üzerine hastane gruplarından veri toplandı. Üniversite örnekleminde (n=146) ve hastane örnekleminde (n=200) toplanan verilere ayrı ayrı olmak üzere "principal components" yöntemi ve "oblimin" dönüştürmesine göre faktör analizi yapıldı. Dört hastane grubu faktör analizinin gerektirdiği örneklem büyüklüğüne ulaşmak için birleştirildi. Ortaya çıkan faktörler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 2. MSPSS'in güvenirliliği (Cronbach's Alpha)

Ölçekler	Üniversite	Örneklemler			
		Sağlık m.	Böbrek	Normal	Psikiyatri
Özel bir insan	.91	.79	.83	.89	.89
Aile	.87	.82	.92	.83	.83
Arkadaş	.87	.86	.78	.90	.86
Toplam	.85	.77	.86	.87	.88

Tablo 3. MSPSS'in Maddelerinin Faktör Yükleri (Pattern Matrix)

Maddeler	Arkadaş		Aile		Özel Bir İnsan	
	Üniversite	Hastane	Üniversite	Hastane	Üniversite	Hastane
1	-01	.03	.03	.00	.89	-.82
2	-01	-.00	-.02	-.00	.91	-.88
5	-.08	.04	-.03	.08	.87	.81
10	.04	.04	.00	-.05	.87	-.82
3	-.08	.18	.84	.79	-.06	.12
4	.01	-.19	.88	.88	-.05	-.13
8	.13	-.07	.90	.82	.10	-.10
11	-.08	.12	.79	.83	-.01	.06
6	-.88	.84	-.04	.04	-.04	-.02
7	-.90	.82	-.01	.00	-.09	-.11
9	-.76	.80	.07	.10	.21	-.09
12	-.74	.86	.06	-.07	.12	.05
%var	12.7	42.2	22.7	17.7	39.8	12.7

Geçerlik

Ölçeğin yapı (construct) geçerliğini sınamak için, MSPSS'nin ve altölçeklerinin BDI ve STAI ile korelasyonları hesaplandı. Sonuçlar Tablo 4 ve 5'te verilmiştir. Üniversite örnekleme STAI uygulanmadığı için yalnızca BDI ile korelasyonlar elde edildi. MSPSS ve altölçeklerinin BDI ve STAI'nin sürekli ve durumluk kaygı ölçekleri ile olan korelasyonları, beklendiği gibi, negatif yöndedir. Örneklerde, MSPSS'nin toplam puanı ile BDI ve STAI'nin korelasyonlarının hemen hemen tamamı anlamlı seviyededir.

Bununla birlikte, çeşitli örneklerde MSPSS'nin altölçeklerinin tamamı BDI ve STAI ile anlamlı seviyede korelasyon göstermemek-

tedir. İki grubun bulguları MSPSS'i destekleme açısından özellikle dikkat çekmektedir. Üniversite örnekleminde, MSPSS'nin bütünü ve altölçeklerinin BDI ile olan negatif korelasyonlarının tamamı anlamlı seviyededir. Aynı durum psikiyatri örnekleminde de vardır. Psikiyatri örnekleminde, ilaveten, MSPSS ve altölçeklerinin sürekli ve durumluk kaygı ölçekleriyle negatif korelasyonları da, bir tanesi hariç, anlamlı seviyededir. MSPSS'nin özel bir insan altölçeğinin, BDI ve STAI ile en az sayıda anlamlı korelasyona sahip olan altölçek olduğunu da belirtmek gerekir. Özetle, bulgular MSPSS'nin yapı geçerliğini özellikle üniversite ve psikiyatri örneklerinde desteklemektedir.

Tablo 4. MSPSS'in BDI ile Korelasyonları

Ölçekler	Üniversite	Örneklemeler			
		Sağlık m.	Böbrek	Normal	Psikiyatri
Özel bir insan	-.21***	-.01	-.20	-.11	-.46***
Aile	-.21***	-.20	-.31*	-.01	-.43***
Arkadaş	-.24***	-.41***	-.05	-.34***	-.41***
Toplam	-.30***	-.31**	-.26*	-.22	-.55***

* p < 0.05, ** p < 0.01, *** p < 0.001

Tablo 5. MSPSS'in STAI (Durumluk ve Sürekli) ile Korelasyonları

Ölçekler	Örneklemeler							
	Sağlık m.		Böbrek		Normal		Psikiyatri	
	Durumluk	Sürekli	Durumluk	Sürekli	Durumluk	Sürekli	Durumluk	Sürekli
Özel bir insan	-.05	-.07	-.27*	-.08	-.22	-.23	-.42***	-.24*
Aile	-.25*	-.28*	-.37***	-.30*	-.12	-.18	-.29*	-.20
Arkadaş	-.36***	-.37***	-.20	-.10	-.41***	-.29*	-.38***	-.31*
Toplam	-.33***	-.36***	-.38***	-.21	-.35***	-.32*	-.47***	-.32*

* p < 0.05

** p < 0.01

*** p < 0.001

Gruplararası Karşılaştırmalar

MSPSS'ye ilişkin olası cinsiyet farklılıklarını incelemek için, her örnekleme ayrı ayrı olmak üzere, karışık desen (mixed design) varyans analizi kullanıldı. Bu analizde, kadın ve erkekler iki bağımsız grubu, altölçekler ise tekrarlanan ölçümleri oluşturmuşlardır. Örneklemlerin ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 6'da görülebilir (Bkz. Tablo 6).

Üniversite sağlık merkezine başvuran öğrenciler ve normaller örneklemlerinde herhangi bir ana etki (main effect) veya ortak etki (interaction effect) görülmedi. Böbrek hastalarında cinsiyet x ölçek ortak etkisi ($F(2,96) = 5.45, p \leq 0.01$); psikiyatri örnekleminde ölçek ana etkisi ($F(2,96) = 4.26, p \leq 0.02$) ve cinsiyet x ölçek ortak etkisi ($F(2,96) = 3.60, p \leq 0.05$; üniversite örnekleminde cinsiyet ana etkisi ($F(1,144) = 8.53, p \leq 0.01$), ölçek ana etkisi ($F(2, 288) = 7.86, p \leq 0.001$) ve cinsiyet x ölçek ortak etkisi ($F(2, 288) = 12.30, p \leq 0.001$) bulundu. Her örnekleme, her altölçekteki erkekler ve kadınları karşılaştırmak için tek yönlü ANOVA kullanıldı. Böbrek hastalarında, aile altölçeğinde erkekler kadınlara oranla anlamlı seviyede daha fazla sosyal destek algıladılar ($F(1,48) = 8.23, p \leq 0.01$). Psikiyatri örnekleminde, arkadaş altölçeğinde yine erkekler kadınlara oranla anlamlı bir şekilde daha fazla sosyal destek algıladılar ($F(1,48) = 6.25, p \leq 0.02$). Buna karşın, üniversite örnekleminde, hem özel bir insan altölçeğinde ($F(1,144) = 20.27, p \leq 0.001$) hem de arkadaş altölçeğinde ($F(1,144) = 5.44, p \leq 0.025$) kızlar erkeklere oranla anlamlı olarak daha fazla destek algıladılar.

Örneklemlerin herbirinde MSPSS'nin toplam puanına göre erkekler ve kadınlar t testi kullanılarak karşılaştırıldı. Yalnızca üniversite örnekleminde anlamlı farklılık bulundu ($t(144) = 2.92, p \leq 0.01$); kızlar erkeklere oranla daha fazla sosyal destek algıladılar.

Çalışmada kullanılan beş grup, çeşitli demografik özellikler açısından birbirlerinden farklı ol-

makla beraber, MSPSS puanlarına göre karşılaştırılmaya değer bulundu. Tek yönlü ANOVA, özel bir insan ($F(4,341) = 6.71, p \leq 0.001$), aile ($F(4,341) = 5.16, p \leq 0.001$) ve arkadaş ($F(4,341) = 0.09, p \leq 0.001$) altölçeklerinde ve ölçeğin toplam puanında ($F(4,341) = 11.06, p \leq 0.001$) grup karşılaştırmalarının anlamlı olduğunu gösterdi. Birebir (pairwise) karşılaştırmalar için Duncan yöntemi kullanıldı ($p = 0.05$ seviyesinde). Toplam puanda ve özel bir insan altölçeğinde üç grup, yani böbrek hastaları, normaller ve üniversite örneklemleri, diğer iki gruptan, yani sağlık merkezi ve psikiyatri örneklemlerinden, anlamlı seviyede daha yüksek çıktılar. Böbrek hastaları örneklemini üniversite örneklemine oranla da anlamlı seviyede daha yüksekti. Bir istisna ile aynı sonuçlar arkadaş altölçeğinde de elde edildi. Bu altölçekte böbrek hastaları örneklemini ile üniversite örneklemleri arasında anlamlı farklılık yoktu. Aile altölçeğinde de sonuçlar yine yukarıdaki toplam puan ve özel bir insan altölçeğindeki sonuçlara benzerdi. Bir istisna, üniversite örneklemini ile sağlık merkezi ve psikiyatri örneklemleri arasında anlamlı farklılık olmaması idi. Sonuç olarak, MSPSS ve altölçeklerinin belirli örneklemleri ayrıştırabildikleri söylenebilir.

Böbrek, psikiyatri ve normal örneklemlerde çok sayıda evli denek olmasından yararlanılarak evli olanlar ile olmayanlar (bekar, boşanmış, vb.) karşılaştırıldı. Özel bir insan ($t(148) = 3.62, p \leq 0.001$) ve aile ($t(148) = 2.52, p \leq 0.02$) altölçeklerinde ve toplam puanda ($t(148) = 2.76, p \leq 0.01$) anlamlı farklılıklar çıktı. Yani, bu ölçeklerde evli olanlar olmayanlara oranla daha fazla sosyal destek algıladılar (ortalamalar: özel bir insan altölçeğinde, 21.54, 16.97; aile altölçeğinde, 22.66, 19.93 ve toplam puanda, 63.93, 56.39). Bununla birlikte, evli olanlar ile olmayanlar yaşa göre de anlamlı olarak birbirlerinden farklıydılar (evlilerin yaş ortalaması, 37.80; evli olmayanların, 26.69). Yani, algılanan destekte evli olmaktan başka, yaşla bağlantılı olabilecek diğer etmenleri de dikkate almak gerekir.

Tablo 6. MSPSS'in Ortalama ve Standart Sapmaları*

Örnekleme	Özel bir insan			Aile			Arkadaş			Toplam		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Üniversite	21.90 (6.69)	16.62 (7.42)	19.15 (7.54)	19.73 (6.64)	20.58 (5.66)	20.17 (6.14)	22.69 (4.64)	20.68 (5.63)	21.64 (5.26)	64.31 (11.61)	57.88 (14.68)	60.97 (13.64)
Sağlık M.	15.72 (7.58)	16.52 (6.46)	16.12 (6.98)	17.88 (6.89)	19.32 (6.81)	18.60 (6.82)	16.96 (6.66)	18.96 (6.24)	17.96 (6.46)	50.56 (13.86)	54.80 (12.74)	52.68 (13.35)
Bébrek	21.82 (7.36)	21.76 (6.57)	21.78 (6.77)	20.24 (8.24)	25.12 (3.86)	23.46 (6.11)	22.41 (4.26)	21.27 (4.87)	21.66 (4.66)	64.47 (16.06)	68.15 (11.64)	66.90 (13.26)
Normal	20.76 (7.50)	21.86 (7.36)	21.22 (7.38)	22.72 (5.65)	21.05 (5.97)	22.02 (5.79)	20.90 (7.49)	20.29 (6.78)	20.64 (7.13)	64.38 (15.21)	63.19 (15.23)	63.88 (15.07)
Psikiyatri	16.60 (8.34)	15.48 (8.39)	16.04 (8.30)	18.16 (7.72)	20.20 (6.84)	19.18 (7.29)	14.08 (7.07)	19.12 (7.19)	16.60 (7.50)	48.84 (17.97)	54.80 (18.06)	51.82 (18.08)

Yüksek puanlar, yüksek algılanan sosyal desteği belirtmektedir.

* Standart sapmalar parantez içinde verilmiştir.

TARTIŞMA

MSPSS; nisbeten düşük eğitim düzeyindeki kişilerin anlayabileceği 12 kısa maddeden oluşan, uygulaması kolay, kısa sürede doldurulabilen, ve bu araştırmanın gösterdiği durumlarda güvenilir ve geçerli bir algılanan sosyal destek ölçeğidir. Bu çalışmanın sonuçları ölçeğin Türkçe formunun ülkemizde kullanılabilceğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın sonuçları MSPSS'nin faktör yapısının kültürlerarası tutarlılığını desteklemektedir. Batı kültüründe tanımlanmış olan üç faktör (Kazarian ve McCabe, 1991; Zimet ve ark., 1988; 1990) bu çalışmada da gözlenmiştir. Sonuçlar bu üç faktörün oluşturduğu üç altölçeğin ve tüm ölçeğin yüksek iç tutarlılık gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, MSPSS için yapılan diğer çalışmalardan (Zimet ve ark., 1988; 1990; Kazarian ve McCabe, 1991) elde edilen bulgularla tutarlıdır.

Yapı geçerliği açısından, bu çalışmanın bulguları özellikle iki örnekleme, üniversite öğrencileri ve psikiyatri hastalarında, destek sağladılar. Zimet ve ark. (1988) ve Kazarian ve McCabe (1991) de MSPSS'nin yapı geçerliğini destekleyen bulgular bildirmişlerdir.

MSPSS ile depresyon ve anksiyete ölçekleri arasında en az sayıda anlamlı korelasyona sahip olan altölçeğin özel bir insan altölçeği olması ilgi çekicidir. Benzer bir bulguyu Zimet ve ark. (1988) da bildirmişlerdir. Bazı örneklemlerde özel bir insan altölçeğinin, diğer iki altölçekle kıyaslandığında, depresyon ve anksiyeteyi daha az yordayabildiğini söylemek mümkündür. Diğer taraftan, bu çalışmada elde edilen en yüksek korelasyonlar psikiyatri örnekleminde ve depresyon iledir. Benzer bir eğilim Kazarian ve McCabe'nin (1991) çalışmasında, üniversite öğrencileri ve genç psikiyatri hastalarındaki depresyon ile olan korelasyonlarda görülebilir. Öyle görünüyor ki, belirli koşullar altında algılanan sosyal destek rahatsızlık ile özellikle ilişkili olmaktadır. İleriki çalışmalarda, algılanan sosyal destek (bütün olarak ve/veya belirli bir kay-

naktan) ne gibi koşullarda özellikle semptomatolojiyi tahmin etmekle ilgili olabilir gibi sorunlara cevap aramak gerekir.

Erkekler ile kadınların karşılaştırılması, farklılıkların altölçekler ve örneklemler arasında pek tutarlı olmadıklarını ortaya koydu. Böbrek örnekleminde aile altölçeğinde ve psikiyatri örnekleminde arkadaş altölçeğinde erkekler kadınlara oranla anlamlı olarak daha fazla destek algıladılar. Üniversite örnekleminde ise, toplam ölçek puanı ve özel bir insan ve arkadaş altölçeklerinde kızların lehine farklılıklar vardı. Zimet ve ark. (1988) da üniversite öğrencilerinde benzer bulgular bildirmişlerdir. Algılanan sosyal destekteki cinsiyet farklılıklarına ilişkin bulgular, farklılıkların yönlerinin örneklemin özelliklerine dayandığını ortaya koymaktadır.

Çalışmada yeralan beş grup MSPSS puanları açısından birbirlerinden genel olarak beklenen yönde farklılıklar gösterdiler. Psikiyatrik/psikolojik problemleri olan kişilerin oluşturduğu iki grup, diğerleri ile karşılaştırıldığında, en az miktarda algılanan sosyal destek bildirdiler. Üniversite örneklemleri ile ilgili bulgular dikkat çekici idi. Bu grup toplam puan ve aile ve özel bir insan altölçeklerinde böbrek hastalarına oranla anlamlı olarak daha az destek algıladı. Üstelik, üniversite öğrencileri ile psikiyatrik/psikolojik problemleri olan kişiler arasında aileden alınan destek açısından anlamlı bir fark çıkmadı. Üniversite örnekleminde aile altölçeği ile depresyon arasında anlamlı negatif korelasyon olduğunu da hatırlayacak olursak, üniversite öğrencilerinin risk altında oldukları düşünülebilir. Ancak, diğer kaynaklardan aldıkları destek ile bunu telafi ediyor olabilirler.

Zimet ve ark. (1990) evli kişilerin bekarlara oranla özel bir insandan daha fazla destek alacaklarını ve diğer altölçeklerde ise fark çıkmayacağını öne sürmüşler ve bu varsayımlarını destekleyen bulgular elde etmişlerdir. Bizim çalışmamızda ise özel bir insan altölçeğine ek olarak, aile altölçeğinde de evliler ile bekarlar arasında anlamlı fark çıktı. Bu durumda, bu iki

altölçekten hangisinin karı/kocayı içerdiği pek açık değildir. Aile ve özel bir insan terimlerinin anlamlarını açıklığa kavuşturmak için farklı demografik özellikler taşıyan örneklerde araştırma yapmaya gerek vardır.

Özet olarak, MSPSS'nin faktör yapısı farklı kültürlerde tutarlılık göstermekte ve ölçeklerin iç tutarlılığını oldukça iyi görmektedir. Belirli örneklerde yapı geçerliği tatmin edicidir. Yine de, algılanan sosyal desteğin ne gibi özelliklere sahip örneklerde semptomatolojiyi daha iyi yordayabildiği konusunun incelenmesinde ve birer destek kaynağı olarak aile ve özel bir insan terimlerinin anlamlarının farklı örneklerde sınanmasında yarar vardır.

KAYNAKLAR

- Aydın, G., ve Demir, A. (1989) O.D.T.Ü öğrencilerinde depresif belirtilerin yaygınlığı. *O.D.T.Ü. İnsan Bilimleri Dergisi*, 8, 27-40.
- Cohen, S., & Wills, T.A. (1985). Stress, social support and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 77, 153-171.
- Coyne, J. C., & Downey, G. (1991). Social factors and psychopathology: Stress, social support, and coping processes. *Annual Review Psychology*, 42, 401-425.
- Heller, K. (1990). Social and community intervention. *Annual Review Psychology*, 41, 141-168.
- Hisli, N. (1988) Beck Depresyon Envanterinin geçerliği üzerine bir çalışma. *Psikoloji Dergisi*, 6, 118-121.
- Kazarian, S. S., & McCabe, S. B. (1991). Dimensions of social support in the MSPSS: Factorial structure, reliability, and theoretical implications. *Journal of Community Psychology*, 19, 150-160.
- Kessler, R. C., & Price, R. H., Wortman, C.B. (1985). Social factors in psychopathology: stress, social support, and coping processes. *Annual Review of Psychology*, 36, 531-572.
- Öner, N., & LeCompte, A. (1983). *Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Taylor, S. E. (1990). Health psychology: The science and the field. *American Psychologist*, 45, 40-50.
- Tegin, B. (1987). Depresyonda bilişsel süreçler: Beck modeline göre bir inceleme. *Psikoloji Dergisi*, 6, 116-123.
- Zimet, G. D., Dahlen, N. W., Zimet, S. G., Farley, G. K. (1988). The Multidimensional Scale of Perceived Social Support. *Journal of Personality Assessment*, 52, 30-41.

Zimet, G.D., Powell, S.S., Farley, G.K., Werkman, S., Berkoff, K.A. (1990). Psychometric characteristics of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support. *Journal of Personality Assessment*, 55, 610-617.

EK

Çokboyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Aşağıda 12 cümle ve herbirinde de cevaplarınızı işaretlemeniz için 1 den 7 ye kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar çok doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümle altındaki rakamlardan yalnız bir tanesini daire içine alarak işaretleyiniz. Bu şekilde 12 cümlenin herbirinde bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz.

1. İhtiyacım olduğunda yanımda olan özel bir insan var.
Kesinlikle hayır 1234567 Kesinlikle evet
2. Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim özel bir insan var.
Kesinlikle hayır 1234567 Kesinlikle evet
3. Ailem bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır.
Kesinlikle hayır 1234567 Kesinlikle evet
4. İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden alırım.
Kesinlikle hayır 1234567 Kesinlikle evet
5. Beni gerçekten rahatlatan özel bir insan var.
Kesinlikle hayır 1234567 Kesinlikle evet
6. Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.
Kesinlikle hayır 1234567 Kesinlikle evet
7. İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvенеbilirim.
Kesinlikle hayır 1234567 Kesinlikle evet
8. Sorunlarımı ailemle konuşabilirim.
Kesinlikle hayır 1234567 Kesinlikle evet
9. Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.
Kesinlikle hayır 1234567 Kesinlikle evet
10. Yaşamımda duygularıma önem veren özel bir insan var.
Kesinlikle hayır 1234567 Kesinlikle evet
11. Kararlarımı vermede ailem bana yardımcı olmaya isteklidir.
Kesinlikle hayır 1234567 Kesinlikle evet
12. Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.
Kesinlikle hayır 234567 Kesinlikle evet

FACTORIAL STRUCTURE, VALIDITY, AND RELIABILITY OF THE MULTIDIMENSIONAL SCALE OF PERCEIVED SOCIAL SUPPORT *

Doğan EKER

Middle East Technical University

Haluk ARKAR**

Dokuz Eylül University

INTRODUCTION

The literature on social support generally shows that it plays an important part in health. Recent studies on social support focused on perceived supportiveness of relationships. The present paper examined the psychometric properties of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support (MSPSS) in order to show the utility of the scale in Turkey.

METHODOLOGY

The study consisted of two stages. In the first stage, university students ($n=146$) were used for examination of the psychometric properties of the Turkish translation of the MSPSS. In the second stage similar and additional data were obtained from a hospital and a health center. Specifically, the sample included a group of university students applying to the university health center for psychiatric / psychological reasons, patients (half inpatient and half outpatient) from the psychiatry department of a hospital. Patients with kidney problems, and a randomly selected group of visitors (normals) in the hospital were the other two groups. The four groups consisted of 50 subjects. The subjects were all Turkish citizens and were all Moslems, living in the urban areas. The student groups were from various levels of university and almost all of them were not married. The three hospital groups had higher mean ages (particularly the renal group) than the students, and included both married and single subjects.

Instruments

The MSPSS is a 12-item scale with four items under each source of social support (i.e., family, friends, and a significant other). Each item is rated on a 7-point scale ranging from very strongly disagree (1) to very strongly agree (7). In addition to the MSPSS, the Beck Depression

Inventory (BDI) and the State-Trait Anxiety Inventory (STAI) were used to measure depression and anxiety.

RESULTS

Psychometric properties.

The psychometric properties of the MSPSS were first examined in the university group. After checking the initial findings on this group, data were also obtained from the health center and the hospital groups. Due to the sample size requirement in a factor analysis, the health center and the hospital group were combined to form a larger group on which a principal components factor analysis was performed. The term "hospital group" will be used in the rest of the manuscript to refer to this combined group. In both groups, the 12 items loaded on the factors for which they were intended. The three factors obtained, namely friends, significant other, and family, accounted for 75.2 percent of the total variance in the university group and 72.5 percent in the hospital group. Cronbach's alfa values obtained for the two groups were .77 and .92.

To examine the concurrent validity of the MSPSS and its subscales, correlations with the BDI and the STAI were examined. All the correlations were negative as expected. However, some correlations did not reach significance. The MSPSS total score correlated significantly within the BDI and the STAI in both groups.

Group differences.

To investigate the possible gender differences on the MSPSS, the MANOVA procedure was utilized for each group. No significant main effect or interaction effect was found for the health center and the normal groups. A "gender" by "scales" interaction effect, ($F(2,96)=5.45, p < .01$) was found for the renal patients. A "scale" main ef-

* Some of the major results were also reported in Eker, D., and Arkar, H. (1995). Perceived social support: Psychometric properties of the MSPSS in normal and pathological groups in a developing country. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 30, 121-126.

Address: Uzm.Psk. Haluk Arkar, Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Inciraltı, İzmir

fect ($F(2,96)=4.26, p < .02$) and a "gender" by "scales" interaction effect, ($F(2,96)=3.60, p < .05$) were found for the psychiatric patient group. A "gender" main effect ($F(1, 144)= 8.53, p < .01$), a "scales" main effect ($F(2, 288)=7.86, p < .0001$), and a "gender" by "scales" interaction effect ($F(2, 288)=12.30, p < .0001$) were found for the university group. Oneway ANOVA was utilized to compare the males and the females on each subscale in each group. In the renal patients group, males perceived significantly higher social support than the females on the "family" subscale ($F(1, 48)=8.23, p < .01$). In the psychiatric patient group, the males perceived significantly higher social support than the females on the "friends" subscale ($F(1, 48)=6.25, p < .002$). However, in the university sample females perceived significantly greater support than the males, on both the "significant other" ($F(1, 144)=20.27, p < .001$) and the "friends" ($F(1, 144)=5.44, p < .025$) subscales.

The t-test comparisons in terms of gender in each of the five groups resulted in a significant difference only in the university group ($t(144)=2.92, p < .01$); the females perceived greater social support than the males. Although the five groups in the study were different from each other in terms of different characteristics, it was of interest to compare their scores on the MSPSS. Oneway ANOVA procedure showed that the group comparisons on the significant other ($F(4, 341)=6.71, p < .001$), family ($F(4, 341)=5.61, p < .001$), and the friends ($F(4, 341)=9.09, p < .001$) subscales, and the total scale ($F(4, 341)=11.06, p < .001$) were significant. The Duncan procedure was used for the pairwise comparisons (at $p = .05$ level). In terms of the MSPSS scale total score and the significant other subscale score, the renal patients, the normal group, and the university group scores, were significantly higher than the health center client group and the psychiatric patient group scores. The renal patient group's scores were also significantly higher than the university group's scores. On the friends subscale the same result was obtained, with the exception that there was no significant difference between the renal patient and the university student groups. On the family subscale, again the results were similar to those of

the total scale and the significant other subscale, except that the university student group was not significantly different than the health center client group and the psychiatric patient group. It appeared that the MSPSS and its subscales differentiated the particular groups.

The subjects were also compared in terms of their marital status. The significant other ($t(148)=3.62, p < .001$) and the family ($t(148)=2.52, p < .02$) subscales, and the total scale ($t(148)=2.76, p < .01$) comparisons resulted in significant differences; that is, on these scales the married subjects perceived more social support than the others (means: significant other, 21.54 vs. 16.97; family, 22.66 vs. 19.93, and total, 63.93 vs. 56.39). However, the married and the others, differed significantly ($t(148)=6.81, p < .001$) in terms of age (the mean of the married was 37.80 and that of the others was 26.69). Thus, factors other than being married and age might account for the differences in the perceived support.

Conclusion

The results of this study supported the cross-cultural stability of the factor structure of the MSPSS. The factors which were identified in the Western culture, were also observed in the present study. The results of the present study also showed that the scale as a whole and the three subscales individually, had high internal consistencies.

Concerning concurrent validity, as assessed by the correlations with other scales, the findings of the present study provided support especially in two particular samples: the university students and the psychiatric patients.

When we examine the group differences in terms of the MSPSS, we see that the results of the male/female comparisons are not much consistent across the subscales, and across the samples the differences were in the expected direction generally; the two groups with psychiatric/ psychological problems reported the least amount of perceived support as compared to the others. Finally, the married subjects, in comparison to the others, reported higher perceived social support as reflected on the significant other, and the family subscales of the MSPSS, and the total scale.